

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 209/2024-39

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], obaja [REDAKOVANÉ], zastúpených Jarabica, s. r. o., Kutlíkova 17, Bratislava, proti postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní pôvodne Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 14C/121/2011 po náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 21/2013-43 zo 16. apríla 2013, Krajského súdu v Bratislave v konaniach sp. zn. 9Co/2/2023 a sp. zn. 9Co/110/2023 a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní sp. zn. 6Cdo/20/2020 takto

r o z h o d o l :

- Postupmi Mestského súdu Bratislava IV v konaní pôvodne Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 14C/121/2011 po náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 21/2013-43 zo 16. apríla 2013 a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní sp. zn. 6Cdo/20/2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Sťažovateľom **priznáva** finančné zadostučinenie každému po **4 000 eur**, ktoré **je** Mestský súd Bratislava IV **povinný** zaplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Mestský súd Bratislava IV **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania **856,75 eur** a tieto zaplatiť ich právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 2. apríla 2024, ktorú doplnili podaním z 8. apríla 2024, domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“)

a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom súdov všetkých inšancií v ich civilnom spore. Krajskému súdu žiadajú prikázať konať bez zbytočných prieťahov a od súdov žiadajú finančné zadosťučinenie, a to každý po 31 800 eur.

II.

2. Sťažovatelia sa žalobou z mája 2001 na Okresnom súde Bratislava III, z ktorého výkon súdnictva od júna 2023 prešiel na Mestský súd Bratislava IV, proti žalovanej vodárenskej spoločnosti a obci domáhajú náhrady škody spôsobenej neodčerpávaním odpadových vôd. Nálezom ústavného súdu č. k. III. ÚS 21/2013-43 zo 16. apríla 2013 bolo vyslovené, že postupom okresného súdu boli porušené ústavné práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote s tým, že sťažovateľom bolo priznané finančné zadosťučinenie po 1 500 eur a okresnému súdu bolo prikázané konať bez zbytočných prieťahov.

3. Po náleze ústavného súdu boli sťažovatelia okresným súdom v novembri 2013 vyzvaní na vyjadrenie k znaleckému posudku. Ďalšie pojednávania sa konali v novembri 2014 a júni 2015. Okresný súd rozsudkom z júla 2015 žalobe sťažovateľov v časti o zaplatenie 41 903,76 eur s príslušenstvom vyhovel a vo zvyšnej časti žalobu doplnčiacim rozsudkom z júna 2016 zamietol. Proti tomu podali sťažovatelia a aj žalovaní odvolanie, na ktoré krajský súd rozsudkom z februára 2018 rozsudok okresného súdu v časti o zaplatenie 30 855,82 eur s príslušenstvom potvrdil a v prevyšujúcej časti žalobu zmenou rozsudku z júla 2015 a potvrdením doplnčacieho rozsudku z júna 2016 zamietol.

4. Na dovolania strán z mája 2018, ktoré boli najvyššiemu súdu predložené v januári 2020, bol však rozsudok krajského súdu uznesením najvyššieho súdu z 24. augusta 2022 v namietanom konaní sp. zn. 6Cdo/20/2020 zrušený. Po predložení spisu v januári 2023 krajský súd rozsudkom z 22. februára 2024 odmietol odvolanie sťažovateľov a rozsudok okresného súdu zmenil tak, že žalovaní sú povinní zaplatiť sťažovateľom 17 540,07 eur s úrokom z omeškania v sadzbe 13 % ročne od 20. novembra 2002 do zaplatenia, vo zvyšku sa žaloba zamieta a žalovaní majú nárok na náhradu trov konania v rozsahu 94,76 %. Mestskému súdu bola vec vrátená 28. februára 2024 a 5. marca 2024 bol rozsudok krajského súdu doručený stranám, kedy aj nadobudol právoplatnosť.

III.

5. Sťažovatelia zdôrazňujú, že konanie o ich nároku nie je ani po viac ako 23 rokoch od jeho začatia a po viac ako 10 rokoch od predchádzajúceho nálezu ústavného súdu skončené. Namietajú, že ani po predchádzajúcom náleze ústavného súdu okresný súd v spore nepostupoval priebežne. Vo vzťahu k postupom krajského a najvyššieho súdu zvyrazňujú, že odvolacie konanie trvalo dva roky a dovolacie konanie štyri roky. V súvislosti s návrhom na priznanie finančného zadosťučinenia poukazujú na celkovú dĺžku konania, ktorá vysoko presahuje priemernú dĺžku konania.

6. Mestský súd poukázal na skutkovú a právnu zložitosť sporu, keď vo veci bolo potrebné vykonať znalecké dokazovanie a vo veci opätovne rozhodnúť. Je toho názoru, že postupoval aktívne a v súčinnosti s oboma stranami, pričom procesné úkony vykonával v objektívne možných lehotách. Zastáva názor, že postupoval v súlade s Civilným sporovým poriadkom na účely zachovania práva na spravodlivý proces a zachovania zásady hospodárnosti konania.

7. Krajský súd poukázal na to, že po predložení spisu v januári 2023 došlo k zmene senátu a termín pojednávania bol nariadený na 25. január 2024, no bol na žiadosť advokáta sťažovateľov odročený na 22. február 2024, na ktorom bola vec skončená s tým, že písomné vyhotovenie rozsudku bolo mestskému súdu vrátené už 28. februára 2024. Krajský súd je toho názoru, že v odvolacom konaní nevznikli prietahy, keďže vec bola skončená takmer do roka od jej nápadu.

8. Najvyšší súd uviedol, že dovolanie mu bolo predložené vo februári 2020 a následne došlo k zmenám sudcov, ktorým bola vec pridelená. Poslednej sudkyni bola vec pridelená 7. apríla 2022 a o dovolaní bolo rozhodnuté 24. augusta 2022. Ani pri maximálnom úsilí nebolo možné z dôvodu nadmernej zaťažnosti rozhodnúť skôr.

IV.

9. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov sa skúma s prihliadnutím na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Prihliada sa aj na význam sporu pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02).

10. Predmet napadnutého konania – náhrada škody tvorí bežnú rozhodovaciu agendu všeobecných súdov. Istý stupeň zložitosti tak v rovine skutkovej, ako aj právnej vyvolala otázka rozsahu škody a ušlého zisku. Neboli zistené také okolnosti, z ktorých by bolo možné vyvodit', že sťažovatelia prispeli k predĺženiu konania. Okresný súd po náleze ústavného súdu z apríla 2013 konal plynulo a nariadil viacero pojednávaní. To viedlo k tomu, že rozsudkom z júla 2015 žalobe sťažovateľov sčasti vyhovel, no pochybil v tom, že zvyšnú časť žaloby zamietol až po roku doplnčím rozsudkom z júna 2016. Hoci krajský súd o odvolaniach rozhodol už vo februári 2018 a dovolania strany podali v máji 2018, okresný súd dovolania najvyššiemu súdu predložil až po takmer dvoch rokoch v januári 2020. Mestský súd tak nebol schopný ani za ďalších desať rokov po náleze ústavného súdu skončiť napadnuté konanie. Celková dĺžka konania 23 rokov je neakceptovateľná.

11. Najvyšší súd o dovolaniach rozhodol až po viac ako dva a pol roku po ich predložení. K zmene sudcov najvyššieho súdu treba uviesť, že systémové zlyhania správy súdnictva nemôžu byť dôvodom zmarenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a nezbavujú štát zodpovednosti za prietahy. Účelom ústavnej sťažnosti nie je pomenovanie príčin prietahov alebo dospieť k záveru, či majú objektívny alebo subjektívny charakter. Dôležité je rozhodnúť, či k prietahom v konaní došlo, a odstrániť stav právnej neistoty sťažovateľov.

12. Postup mestského a najvyššieho súdu vykazuje aj napriek skoršiemu nálezu ústavného súdu prvky zbytočných prietahov, ktorými opätovne došlo k porušeniu uplatnených práv sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Preto bolo ústavnej sťažnosti v rozsahu proti postupu mestského a najvyššieho súdu vyhovené. Nebol dôvod opakovať už okresnému súdu vyslovený príkaz konať bez zbytočných prietahov. Postup krajského súdu neodporoval ústavným právam sťažovateľov, keďže dĺžka namietaného konania po opätovnom predložení odvolaní strán len málo presiahla obdobie jedného roka. Preto vo vzťahu k namietanému postupu krajského súdu nebolo ústavnej sťažnosti vyhovené.

13. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04). Tak je to aj v tomto prípade, v ktorom jediným faktorom pri zistení porušenia ústavných práv sťažovateľov bola neefektívna činnosť, resp. nečinnosť mestského súdu a najvyššieho súdu. S prihliadnutím na celkovú dĺžku konania, správanie sťažovateľov, procesnú náročnosť a predovšetkým 10 rokov trvajúci postup okresného a teraz mestského súdu po predchádzajúcom náleze bolo sťažovateľom podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznané finančné zadosťučinenie každému po 4 000 eur s tým, že vo zvyšnej časti ich návrhu nebolo vyhovené.

V.

14. Zistené porušenie ústavných práv sťažovateľov odôvodňuje, aby im mestský súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov úplne nahradil trovy konania, ktoré im vznikli zastúpením advokátom. Ich výška bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), čo za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti 2 x 343,25 eur) s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 13,73 eur) zvýšené o daň z pridanej hodnoty, pretože advokát sťažovateľov je platiteľom dane z pridanej hodnoty, predstavuje 856,75 eur.

15. Podanie ústavnej sťažnosti zo strany sťažovateľov, ktorí sú manželia, bolo spojené so zhodnou argumentáciou. Sťažovateľom poskytnuté právne služby nevyžadovali osobitný prístup. Preto nebol dôvod zvýšiť základnú sadzbu tarifnej odmeny podľa § 13 ods. 2 vyhlášky, keďže niet rozdielu v tom, či bola právna služba poskytnutá jednému alebo dvom sťažovateľom. To platí osobitne v konaní o ústavnej sťažnosti, ktorej nebolo v celom rozsahu vyhovené a v ktorom možno náhradu trov konania priznať len v odôvodnených prípadoch.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. mája 2024

Robert Šorl
predseda senátu